

BOEKRESENSIES

A H van Zyl (hoofred), *Die Bybel verklaar* (1983-vertaling) Lux Verbi, Kaapstad 1993, 457 pp. Prys R139,00.

In hierdie uitgawe vind ons die verklarings wat oorspronklik uitgegee is saam met die Bybelteks onder die titel *Verklarende Bybel*. In hierdie boek is die verklarings afsonderlik uitgegee maar in 'n groter en dus makliker leesbare druk. Soos bekend het al die bekendste teoloë in ons land deelgeneem aan hierdie groot werk waarin al die Bybelboeke kortliks verklaar word.

In 'n kort inleiding word die verskillende eenhede waarin die Bybel onderverdeel kan word, opgenoem. Daarna volg 'n chronologiese lys van gebeure in die Ou-Testamentiese en Nuwe-Testamentiese tydperke. Daar word ook aandag gegee aan die vraag hoe die Bybel beter verstaan kan word naamlik dat eers bepaal moet word watter literatuursoort 'n bepaalde boek is, hoe dit verklaar moet word en die vraag wat dit vir die oorspronklike lesers of hoorders beteken het. Daar is tien baie nuttige kaarte en dan volg die verklaring van elke Bybelboek. Ter inleiding word kortliks rekenskap gegee van die ontstaan, outeur, indeling en boodskap van elke boek. Daar word duidelik van die nuutste navorsing oor die Bybel rekenskap gegee en die leser kan verseker weet dat die belangrikste menings in die versverklarings te vinde is. Oor die algemeen is ons dankbaar dat die verklarings apart uitgegee is in die groter druk en mens kan alleen die hoop uitspreek dat die werk vir baie mense tot groot seën sal wees.

C F A Borchardt

P W Comfort, *The quest for the original text of the New Testament*, Baker Book House, Grand Rapids 1992, 200 pp. Prys onbekend.

Die outeur van hierdie werk se belangstelling in die teks van die Nuwe Testament het ontstaan na sy eerste kennismaking met die Griekse teks van die Nuwe Testament. Die vele tekskritiese verwysings het by hom die vraag laat ontstaan of daar dan nie 'n *bona fide* (sic) oorspronklike Griekse teks van die Nuwe Testament bestaan nie. Met "oorspronklike" teks bedoel Comfort die gepubliseerde teks, dit is die teks wat na redaksionele korreksies in die Christelike gemeenskap versprei is (vgl p 19). Hy verwys hiermee dus nie na die eerste manuskrip wat deur byvoorbeeld Paulus self geskryf is nie. Comfort is van opinie dat dit wel moontlik is om so 'n oorspronklike teks van die Griekse Nuwe Testament saam te stel.

Die inhoud kan hoofsaaklik in drie afdelings verdeel word. Hoofstukke een tot vier hanteer die vraagstuk van die soeke na die oorspronklike teks van die

Nuwe Testament. Die tweede afdeling is 'n bespreking van die belangrikste tekstuele getuiens (hoofstukke ses tot agt) wat op die oomblik gebruik word om die Griekse Nuwe Testament te rekonstrueer. Ten slotte evalueer en maak hy voorstelle ter verbetering van die NA²⁶ en UBS³ teks. In 'n addendum word die vroegste tekstuele getuiens vir die Johannesevangelie naamlik p 5 en p 75 bespreek.

In die inleidende hoofstuk word 'n kort oorsig oor die geskiedenis van die bewaring van die belangrikste manuskripte as agtergrond vir die bespreking geskets. Die oorsig word in die tweede hoofstuk verder geneem. Hier word hoofsaaklik gekonsentreer op die waarde van die tekskritiese werk wat deur die Aleksandryne geleerdes, op die Griekse Nuwe Testament gedoen is. Die derde hoofstuk bevat 'n pleidooi vir die gebruik van die vroegste manuskripte, hoofsaaklik van Egiptiese oorsprong, met die samesmelting van die oorspronklike teks. Uitgebreide argumente ter staving van die betroubaarheid van die vroegste beskikbare manuskripte word in die daarop volgende hoofstuk aangebied. Dit bied 'n paar interessante uitdagings aan die skeptici en waardevolle inligting vir diegene wat 'n vroeë teksweergawe voorstaan.

Die volgende drie hoofstukke is 'n bespreking van die vroegste manuskripte naamlik die Oxyringus, Chester Beatty en Bodmer papiri. Voorstelle in die laaste hoofstuk ten opsigte van die NA²⁶ en UBS³ teks word op grond van hierdie besprekings gedoen. In hoofstuk agt bied Comfort die leser 'n rekonstruksie van die geskiedenis van die vroeë oordrag van die vroegste manuskripte. Hieroor oordeel hy self as volg: "This is a difficult - if not impossible - task to do for the entire New Testament; however, it is not as difficult to do for books or smaller portions of the New Testament..."(101).

In die evaluering van NA²⁶ kom die outeur tot die gevolgtrekking dat die Aland teks in sekere gevalle te veel op interne getuiens staat gemaak het ten koste van, na sy mening, die betroubaarheid van die eksterne getuiens. Hierdie opmerking bevestig dat Comfort in sy metodologie hoofsaaklik steun op eksterne getuiens in die samestelling van die "oorspronklike" teks en min van interne kriteria gebruik maak. Ten slotte bied Comfort 'n dokumentêre teks as alternatief aan.

Ortografies is die boek goed versorg, veral as die vele sketse en tabelle in ag geneem word. Dit is duidelik dat baie moeite gedoen is om, ten spyte van baie verwysings na manuskripte, die boek gebruikersvriendelik aan te bied. Die outeur en uitgewers kan hiermee geluggewens word.

Vir enige persoon wat belangstel in die gesprek rondom die samestelling van die Griekse Nuwe Testament is hierdie 'n handige boek. In die bespreking van die afsonderlike tekste is daar waardevolle inligting oor die ontdekking en gepaardgaande gewig wat aan die manuskripte toegeken kan word. Die hoofstuk wat handel oor die verhouding tussen die vroeë manuskripte kan dalk te tegnies

wees vir persone wat nie op die veld van tekskritiek ingegrawe is nie.

Aan die einde van die dag se werk, wanneer mens terugstaan en die kompleksiteit van die hele tekskritiese wetenskap in ag neem, moet mens jouself die vraag afvra of, soos deur Comfort betoog word, hoofsaaklik op eksterne getuienis staat gemaak kan word in die samesmelting van die Griekse Nuwe Testament.

Hierdie boek word aanbeveel nie net omdat dit bydra tot die gesprek in tekskritiese kringe nie. Dit verskaf waardevolle inligting om die suspisie wat onder sommige gelowiges (en predikante?) oor die samesmelting van die Nuwe-Testamentiese grondteks van die Nuwe Afrikaanse Vertaling bestaan, uit die weg te ruim.

M C Gerber

D A Carson, D J Moo, L Morris, *An introduction to the New Testament*. Apollos in ooreenkoms met Zondervan Publishing House 1992. 537 pp. Prys £16.95.

Om 'n inleiding op die Nuwe Testament aan te pak, is 'n riskante maar tog uitdagende taak, veral in die lig van die geweldige ontploffing van Nuwe-Testamentiese navorsing asook die aantal goeie inleidings wat reeds op die mark beskikbaar is.

Die skrywers van hierdie inleiding stel hul oogmerke duidelik. Hulle wil by die tradisionele historiese vrae wat by 'n inleiding tuis behoort, bly. Dit is vrae wat handel oor outeurskap, datum van skrywe, bronne, ontvangers, die doel van skrywe en so meer. Vrae rondom literêre vorm, retoriese kritiek en so meer interesseer hulle nie soveel nie, aangesien dit meer op die terrein van eksegeese val. In alle geval wil hulle nie die inleiding, wat reeds byna 600 bladsye is, te omvattend maak nie. Hul beoogde leserskring is eerste- en tweedejaarstudente wat met beperkte tyd die hele inleiding van die Nuwe Testament met behulp van hierdie boek moet kan deurwerk. Heelwat ander inleidings is te omvattend vir die doel.

Die skrywers stel ook die hoek van waaruit die inleidingsvraagstukke benader word duidelik: hulle is "Evangelical", hoewel hulle poog om die aanbieding van die gegewens nie te veel daardeur te laat "kleur" nie. Dit het tog 'n duidelike invloed op die keuses wat gemaak word.

Die inhoud van die boek volg die volgorde van die boeke in die Bybel met ekstra insette oor die Sinoptiese Evangelies, Paulus as man en oor die kanon van die Nuwe Testament.

In die aanbieding van die materiaal word die vernaamste relevante inleidingsvrae aangeroei en daar is 'n lofwaardige poging om rondom sake soos outeurskap uit primêre bronne, byvoorbeeld van Ireneus aan te haal. Daar is ook besprekings oor die opname van die boeke in die kanon en die posisie binne resente

studie. 'n Beoordeling van die bydrae van die betrokke boek met 'n geselekteerde bibliografie sluit die bespreking af. Hoewel die algemene kwaliteit van die besprekings goed is, is elke hoofstuk nie ewe goed nie. Die Johannesevangelie se bespreking verdien byvoorbeeld vermelding terwyl ek miskien so 'n bietjie meer van Korintiërs se bespreking verwag het. Die kompakte wyse waarop sekere kontensieuse sake egter hanteer word, is 'n pluspunt. Neem byvoorbeeld die bespreking van die outeurskap van Kolossense. 'm Omvangryke debat word kernagtig en effektief in enkele bladsye saamgevat. Die behoudende, maar tog verantwoordelike keuses wat uiteindelik gemaak word, spreek my aan.

In 'n werk van hierdie omvang en aard en met die hoeveelheid standpunte wat beredeneer word, is dit onafwendbaar dat kleiner verskille en punte van kritiek mag voorkom. Die skrywers self meen dat die materiaal in klaslesings geskaaf en aangevul moet word. Die skrywers werk egter akademies verantwoord en solied. Die kompakte aanbieding word nie onduidelik nie en daar is nie onsekerheid oor die keuses wat gemaak word nie.

My opinie van hierdie werk is positief en ek kan dit aanbeveel vir nie alleen eerste en tweedejaar studente nie, maar ook vir Bybelskole (al kom daar soms tegniese terme en Grieks in voor).

J G van der Watt

D Moody Smith, *John among the Gospels*, Fortress Press, Minneapolis 1992. 210 pp.

Discussions on the problematic relation between the Gospel according to John and the Synoptic Gospels date back to the ancient church. In the twentieth century the discussion is still continuing with an even greater intensity. Directly opposing ideas are presented and fiercely defended by noted scholars from both sides of the Atlantic Ocean.

The fascinating story about the "struggle" to find an acceptable solution to the problem is superbly narrated by D Moody Smith in his book: *John among the Gospels*.

He focuses on twentieth century research. He starts the "plot" of his "story" by pointing out that at the beginning of this century there was agreement about the dependence of John upon the Synoptics. Especially between the two World Wars this position was challenged and led to the acceptance of John's independence. This point of view has become dominant during the last third of this century. The "plot" of the "story" however, has yet another turn. During the last decade or two an increasing return to the view held at the beginning of the century became apparent. Different views arguing for dependence were presented again.

The book focuses on a survey of the research done in this field during the

last century. The views of major contributors to the debate are summarized and discussed and in many cases minor contributions are mentioned to give a more complete picture. Smith does not only focus on articles or books dealing directly with the problem. His information is inter alia also taken from commentaries and introductions. The thoroughness of his research is further underlined when he actually refers to material from sources not directly dealing with the relevant problem at all.

Although Smith mainly presents the views of different scholars his own "contribution" is very valuable. The way in which he links different writers in order to indicate the flow of the debate and his brief remarks on the insufficiencies as well as positive aspects in the different approaches give valuable balance to the material presented in this book. He does not fall into the trap to ignore either continental or Anglo-American contributions. This must be commended, since it increases the academic integrity of the "story" he is telling.

In the last chapter Smith brings the lines together. He says that he had two goals i e (i) to illustrate the character of the comparison between John and the Synoptics and (ii) to present the various possibilities for explaining the relationship between John and the Synoptics. Both these goals were attained.

This however, brings us to the possible group of interested readers. This book, although not written in a difficult style, deals with a specialized debate. Detail relating to different approaches is given and discussed. To follow and appreciate the different arguments this book will not serve as bed time literature.

Smith also presents his information in a fair and accurate way. As is the case with any overview of this nature questions might be asked here and there about the weight given to some scholars or the choice of information. Even in this regard it must be emphasized that Smith has in general made convincing and learned choices in his presentation.

This book will be valuable for scholars and students who are interested in the problem of the relationship between John and the Synoptics and who are looking for more than the usual brief overview found in introductions or commentaries. This book is indeed a valuable contribution to the "library" of Johannine research.

J G van der Watt

J B Lightfoot & J R Harmer, *The Apostolic Fathers* (gered. en hersien deur M W Holmes), Baker Book House, Grand Rapids, Michigan 1992. Prys onbekend.

Anders as in die geval van ander resensies, sal ons eers na die wordinggeskiedenis van hierdie publikasie moet kyk indien ons dit behoorlik wil resenseer en waardeer:

Joseph Barber Lightfoot (1828 - 1889) se uitstekende werk op die Nuwe Testament en die Kerkvaders het hom bekend gemaak oor die hele Brittanje en daarbuite. Sy *magnum opus* was egter sy 5-volume werk op die Apostoliese Vaders. In 1891, twee jaar na Lightfoot se dood, het J R Harmer (Lightfoot se jonger kollega) die Griekse en Latynse tekste van die Apostoliese Vaders, tesame met 'n Engelse vertaling daarvan, in een volume uitgegee. In 1956 het Harmer weer 'n 1-volume werk uitgegee wat vertalings bevat het met kort inleidings van Lightfoot. Veral in die tweede helfte van hierdie eeu het die behoefte aan 'n hersiening van Lightfoot se vertaling van die Apostoliese Vaders al hoe dringender geword - hoofsaaklik vanweë veranderinge wat die Engelse taal self ondergaan het. In 1989 het Michael W Holmes die 1956 edisie van Lightfoot en Harmer as basis gebruik om 'n hersiene Engelse vertaling uit te bring en dit weer eens onder die titel van *The Apostolic Fathers* gepubliseer. Onmiddellik daarna is daar gevra om 'n nuwe 1-volume publikasie uit te bring wat benewens die hersiene vertaling, ook 'n hersiene Griekse en Latynse teks bevat. En so is bogenoemde publikasie, wat die onderwerp van hierdie resensie is, in 1992 gebore - net meer as een eeu nadat dit vir die eerste keer die lig gesien het. Ons het dus hier 'n werk wat reeds die toets van die tye deurstaan het. Daar is inderdaad min ander boeke op die mark wat kan spog met 'n lewensgeskiedenis van meer as 'n eeu en wat nog steeds, as gevolg van die aanvraag daarna, hersiene publikasies herleef.

Die onderhawige edisie bevat 'n goeie algemene inleiding oor die Apostoliese Vaders, asook 'n inleiding oor spesifiek elk van die geskifte wat tot hierdie versameling tuishoort. In die bibliografie is slegs die belangrikste sekondêre werke opgeneem. Dit is baie handig dat die Griekse en Engelse tekste presies langs mekaar gedruk is. Onderaan die Griekse teks verskyn 'n beknopte tekskritiese apparaat, en onderaan die Engelse vertaling is voetnotas waarin belangrike toeligtig tot die teks opgeneem is, soos byvoorbeeld aanhalings uit en verwysings na die Skrif. Agter in die boek is daar ook 'n omvattende onderwerpsindeks asook 'n volledige lys van verwysings na die Skrif en ander buite-Bybelse geskifte. Die vertaling self lees maklik terwyl die Griekse teks duidelik reg laat geskied aan die nuutste navorsing. Voorts is die publikasie tegnies goed versorg. Dit het 'n hardeband met 'n stofomslag en is stewig gebind.

Ek is oortuig daarvan dat hierdie hersiene uitgawe van Lightfoot en Harmer se *Apostolic Fathers* vir nog etlike dekades as een van die basiese bronne van die Apostoliese Vaders sal geld. Die Teologiese wêreld, wat tans in 'n toenemende mate opnuut weer die waarde van buite-Bybelse geskifte besef, sal hierdie werk ongetwyfeld baie nuttig vind.

H F Stander

J Calvijn, *Institutie 1536*, vertaal deur W van 't Spijker, De Groot Goudriaan, Kampen 1992, 320 pp. Prys 62,50 gulden.

In sy verantwoording wys die vertaler daarop dat Calvyn se Institusie van 1536 beskou mag word as die eerste openbare getuienis van sy keuse vir die Reformasie. Omdat Calvyn daarmee 'n eenvoudige onderwysing wou bied soos in 'n kategismus, handel die stof oor die wet, die geloof en die gebed. Na die vierde hoofstuk wat oor die sakramente handel, het Calvyn 'n volgende hoofstuk gewy aan die vyf orige sakramente, volgens die Roomse Kerk en in hoofstuk ses bespreek hy die christelike vryheid, die kerklike mag en die burgerlike regering. Laasgenoemde twee hoofstukke is waarskynlik geskrywe nadat hy uit Frankryk moes vlug. Hierdie eerste uitgawe is steeds deur Calvyn bygewerk totdat ons die finale druk in 1559 kry.

Waarom is dit dan die moeite werd om die eerste druk in Nederlands te vertaal? Die vertaler voer aan dat ons in hierdie werk die hele Calvyn herken. Die eenheid van sy denke, van sy lewe, van sy hele bestaan word in hierdie eerste uitgawe reeds heel duidelik. 'n Tweede rede is dat Calvyn in die werk so ongekompliceerd die sake na vore bring. Calvyn was van huis uit geen teoloog maar het geweldig baie gelees en het onthou en verwerk wat hy by ander gelees het. 'n Derde rede is dat daar vandag 'n behoefte is aan 'n kort samevatting, 'n helpende hand op die weg na ware vroomheid, 'n helder insig in die wese van die christelike godsdiens en dit is duidelik te vind in hierdie werk van Calvyn.

Die vertaler vermeld drie moderne vertalings waaronder die in Afrikaans van H W Simpson van Potchefstroom. Hy vermeld verder dat hy die herhaalde lang sinne van Calvyn in korter sinne omvorm het om sodoende 'n goed leesbare Nederlandse teks daar te stel. Inderdaad lees die vertaling goed en glad en die vertaler het uitnemend in sy doel geslaag. Die boek is in 'n pragtige harde band gedruk, soos ook vorige vertalings van Calvyn se werke en dit sal 'n kosbare reeks vertalings wees. Terwyl weens verskillende omstandighede al minder mense (ook in die buiteland) die werke van Calvyn in die oorspronklike kan lees, is dit 'n waardevolle boek om op die rak te hê.

Die verwysing na Seneca se werk (p 8) moet sekerlik De Clementia wees?

C F A Borchardt

Marnix van Sint Aldegonde, *Trouwe vermaning*, in hedendaags Nederlands vertaald en van een inleiding voorzien door drs P Schot, De Groot Goudriaan, Kampen 1992, 114 pp. Prys 19,50 gulden.

Hierdie is een van die minder bekende werke van 'n outeur bekend vir sy Psalmberyming, 'n felle satire "Den Byencorf der H. Roomsche Kercke", die

moontlike digter van die "Wilhelmus" en talle ander werke. Hierdie werk is in 1589 gerig aan sy geloofsgenote in die Suidelike Nederlande wat onder verdrukking moet lewe en dis van belang omdat Marnix hierin 'n oproep doen tot 'n verdere reformatie (p 8).

Die bewerker van die uitgawe het eers heelwat aandag geskenk aan die historiese omstandighede. Die situasie in die suidelike Nederlande tot 1585 en Marnix se posisie in 1589, omdat baie mense hom van verraad teenoor die suide beskuldig het, word goed uitgespel.

Vervolgens word aandag geskenk aan die inhoud en komposisie van die "Troue vermaning", ook in eskatologiese perspektief, en die werk in die literêre tradisie. Daar word ook 'n vergelyking getref tussen Lipsius se "De Constantia" en Marnix se werk en by alle ooreenkomste en verskille is die belangrikste verskil dat Lipsius se bron waaruit rus voortkom die neo-stoïsinse filosofie is terwyl Marnix se bron die geloof in God se voorsienigheid is. Veral die eerste brief van Petrus was Marnix se model. Ten slotte betoog die outeur dat Marnix se werk in verband gebring kan word met die sg Nadere Reformatie want by hom vind ons elemente wat later terug te vind is by Willem Teelinck en Voetius.

Na die breedvoerige inleiding wat die geskrif in sy historiese en literêre konteks plaas, begin die teks op p 51. Marnix begin met 'n kort inleiding en gee daarna enkele voorbeelde uit die geskiedenis van die Joodse volk en die kerkgeskiedenis van leerafwykings. Dan volg 'n lang "argumentatio" of beredenering van sy tema. Hy wys onder andere op die gevaar waaraan die geadresseerdes hulself blootstel deur in die suidelike streke te bly waar die (Roomse) afgodery bedryf word. In sy slot wys hy dat daar baie geleer kan word van die voorbeeld wat Daniël gestel het en veral sy gebed (hoofstuk 9 van die boek Daniël). Hierdie gebed en die boetsalms 51 en 130 word dan vertaal en berym.

Hierdie hedendaagse vertaling van die werk is vanweë die historiese omstandighede waarin dit verskyn het 'n baie lesenswaardige werkie en hulpmiddel vir ons om die omstandighede van destyds beter te verstaan.

C F A Borchardt

D B Clendenin, *From the coup to the commonwealth*, An inside look at life in contemporary Russia, Baker Book House, Grand Rapids 1992, 181 pp.

Die outeur is 'n Amerikaner wat Christelike Studies aan die Staatsuniversiteit te Moskou doseer, kragtens 'n kontrak van die International Institute for Christian Studies om vir twee jaar lank daar te werk. Hy is aangestel in die departement van die geskiedenis en teorie van Godsdiens en Vrye Denke, in die Weste ongeveer gelyk aan die departement van Godsdiensfilosofie. Hy is dus die eerste evangeliese

professor in die departement wat enkele jare tevore die departement van Wetenskaplike Ateïsme geheet het. Sy boek handel oor sy ondervindinge en waarnemings die eerste jaar van sy verblyf saam met sy gesin in Rusland. In die winter van 1991 het hy begin deur twee kursusse aan te bied naamlik lesings oor 'n christelike wêreldbeskouing en 'n seminar oor C S Lewis se *Mere Christianity*.

In die eerste hoofstuk vertel hy iets van die land en omstandighede in Moskou. In hoofstuk 2 gee hy sy eerste indrukke weer van die lewensomstandighede in Rusland. Die omstandighede wissel van streek tot streek. In Azerbaidjan het hy byvoorbeeld nooit warm water in die kraan gehad nie en soms geen water nie ! Die Russe is egter ongelooflik gasvry. Verder merk hy op dat die mense vir Gorbachev verwerp het nie om sy veranderinge nie, maar omdat hulle nie die ekonomiese prys vir die veranderinge wou betaal nie (p 48).

Hoofstuk 3 wy hy aan ekonomiese sake. Weens die geweldige inflasie is 95% van Moskou se inwoners onder die broodlyn. Hy beveel aan dat die Weste sal moet ingryp en help deur betaling van skulde uit te stel, die Russiese geldeenheid op te help sodat dit iets werd is, want as daar uitgestel word en die toestand uit die hand loop sal dit uiteindelik onmoontlik wees om die Russe op te help uit die moeras waarin hulle besig is om weg te sak.

In hoofstuk 4 bespreek hy die politieke omstandighede. Daar is meer as 140 politieke groepe en partye maar daar word bereken dat ongeveer 80% van die Russe nie weet wat demokrasie beteken nie en die outeur het (byna profeties) voorspel dat 'n uiters regse soos Zhirinovsky baie maklik 'n diktatuur kan bewerkstellig (p 106). Hoofstuk 5 handel oor die vooruitsigte op godsdienstige gebied. Net twee syfers: tussen 1959 en 1961 is die aantal Ortodokse Kerke verminder van 20,00 tot 7,000 en die aantal moskees van 1959 tot 1971 van 1,200 tot 300 (p 133). Van die Russe kan ons waarlik iets oor christelike lyding leer.

In aanhangsel A is Gorbachev se bedankings toespraak opgeneem asook president Bush se antwoord. Aanhangsel B gee 140 van die belangrikste politieke partye en groepe aan en aanhangsel C gee inligting oor 'n gids vir christelike organisasies in Oos-Europa en die voormalige Sowjet Unie. Ten slotte is daar 'n nuttige bibliografie en indeks.

Dit is 'n baie waardevolle boek om te lees. Ons het almal hande geklap toe die Kommunisme tot 'n val gekom het maar die boek maak mens bewus van die byna bomenslike probleme wat die land en leiers nou in die gesig staar. Die mense is ontnugter omdat die sogenaamde "vryheid" hulle net probleme en swaarkry gebring het.

C F A Borchardt

Sherwood G Lingenfelter, *Transforming Culture. A Challenge for Christian Mission*, Baker Book House, Grand Rapids 1992, 218 pp. Prys onbekend.

Lingenfelter is 'n opgeleide volkekundige wat tans doseer aan 'n christelike kollege in Suid-Kalifornië. Vir die afgelope dekades het hy in verskillende wêrelddele met sendelinge saamgewerk, en een van sy take is konsultasie- en opleidingsprogramme vir sendelinge in inter-kulturele situasies. Toe hy agterkom dat sy vorige werke nie praktiese hulp bied nie, het hy aan hierdie boek begin werk. Dit sal sonder twyfel 'n stimulerende bydrae kan lewer in die kennismaking met die uitdagings inherent aan die kommunikasie oor kultuurgrense heen.

Die kerk wat ontstaan het as gevolg van die geseënde werk van sendelinge neig meestal in een van twee rigtings. Die eerste, en mees algemene verskynsel is dat die geplante kerk feitlik neerkom op 'n duplisering van die sendelinge se tuiskerk. Die inrigting van die erediens, die leerstellige formuliere, die kerkorde, die funksionering van die ampte, die fisiese fasiliteite, dit alles is slegs 'n "vertaalde" weergawe. Terwyl dit vir 'n vreemde (Westerse) besoeker aangenaam is om dit te beleef, is so 'n kerk essensieel vreemd in die betrokke samelewing, en is sy potensiaal om die inheemse kultuur aan te spreek en te verander baie beperk. Aan die ander kant het daar sendelinge gewerk wat van die staanspoor af 'n hoë dunk van die plaaslike kultuur gehad het, en aktief gepoog het om die kerk te laat inpas by die kultuur. Hulle het groot aandag gegee aan die ideaal wat bekend gestaan het as "inheemswording". 'n Besoeker van elders verstaan baie min in hierdie kerk, en ondervind vreemde rituele, maar kry die indruk dat die mense baie op hulle gemak is, en dit klaarblyklik geniet. Hierdie kerk is baie inheems, maar loop steeds gevaar om meer deur die kultuur as deur die evangelie gestruktureer te word.

Lingenfelter gaan van die standpunt uit dat *enige* kultuur (natuurlik ook dié van die sendeling!) die spore van die sonde dra en 'n behoefte aan verlossing (transformasie) het. Die sosiale en kulturele bedding waarin die kerk bestaan, oefen 'n kragtige uitwerking op die kerk uit, en dreig om die kerk te laat konformeer. Die evangelie kan en behoort egter by te dra tot die voortdurende herstrukturering van die kultuuromgewing. Hierdie ideaal noem hy "transformasie". Die boek is 'n poging om hierdie proses te verstaan, en hulp te bied om daaraan deel te neem.

Twee stelle gegewens onderlê dan die res van die boek. Eerstens is daar die teoretiese insig (van Mary Douglas). Sy het twee faktore identifiseer wat benut kan word om die dinamiek van kultuur te analiseer. "*Grid*" is die skaal van konformiteit van individue aan 'n stel sosiale reëls. Aan die een kant van die skaal is daardie kulture wat sterk hierargies opgebou is en waar elke individu sy plek, rol en status gegee is. Op die ander punt van die spektrum is daar kulture wat individue vrylaat om sy/haar eie plek te soek en te verwerp, en waar individualisme aangeprys

word. Die ander faktor noem sy "*group*". Dit verteenwoordig die dimensie van sosiale inskakeling. Sommige gemeenskappe is baie sterk op die groepslojaliteit en -gebondenheid ingestel, ander glad nie. Groepe vorm en ontbind steeds, soos wat dit die individue pas. Natuurlik sou kulture op al die punte van die spektrum beskryf kon word, maar die vier hoof-tipes sou dan wees: die "Individualist" tipe waar beide "grid" en "group" laag is; die "Bureaucratic-systemic" tipe is hoog in "grid" en laag in "group"; die "Corporate-systemic" tipe is hoog in beide "grid" en "group"; en die "Collectivist" tipe is laag in "grid", maar hoog in "group". Ter illustrasie van hierdie vier hoofgroepe gee hy 'n beskrywing van vier interessante kulture, waarvan hy eerstehandse kennis het. As verteenwoordiger van die Individualistiese groep neem hy die Deni Indiane van Brasilië se Amasone bosse; die (sy eie) "Christian College" gemeenskap is die Burokratiese kultuur; die "Corporate" groep is die Yap van Mikronesië; en die Aukan van Suriname, afstammeling van Afrika-slawe, verteenwoordig die Kollektivistiese groep.

Die volgende hoofstukke is dan 'n bespreking van die problematiek op persoonlike en sosiale vlak wat sendelinge uit ander kulture tipies mag ondervind wanneer hulle in hierdie vier tipes kulture werk. Dit gaan dan agtereenvolgens oor aanpassings in terme van eiendom, arbeid en produktiwiteit, ruiling en uitleen, gesag en familielewe, gesag in die gemeenskap, en die hantering van verskille en geskille. Baie belangrike teoretiese gesigspunte word verduidelik aan die hand van praktiese gegewens. Telkens gaan dit oor die nodige transformasie van die kultuur (en die kerk in die kultuur), ten opsigte van daardie punt. Interessante Bybels-eksegetiese gesigspunte word telkens ingebring.

Ek beskou dit as 'n besonder waardevolle en insiggewende boek. Dit is nie net ter sake vir mense wat in eksotiese vreemde kulture gaan werk nie, maar die beginsels is van toepassing in die omgaan met enige mens(e). Dit is tog belangrik om te besef watter sosiale kragte op 'n persoon inwerk, en in watter mate dit sy/haar optrede beïnvloed.

J J Kritzinger